

Công tác bảo đảm an ninh lãnh thổ khu vực biên giới Việt Nam - Campuchia ở tỉnh Bình Phước

ThS. ĐẶNG THỊ THẢO

Học viện Chính trị khu vực II; Email: hoamuatrang2011@gmail.com

Tóm tắt: An ninh lãnh thổ (ANLT) là một bộ phận quan trọng hàng đầu của an ninh quốc gia. Đối với Việt Nam, vì có vị trí chiến lược quan trọng và còn tồn đọng nhiều vấn đề chưa giải quyết dứt điểm với các nước láng giềng, nhất là vẫn chưa hoàn thành phân giới cắm mốc (PGCM) trên đất liền với nước bạn Campuchia cho nên việc bảo đảm ANLT luôn là nhiệm vụ trọng yếu, thường xuyên của cả hệ thống chính trị, mà trực tiếp là hệ thống chính trị cơ sở và nhân dân sở tại các tỉnh biên giới. Những năm qua Bình Phước đã tập trung mọi nguồn lực thực hiện tốt công tác bảo đảm ANLT nhưng vẫn còn những hạn chế. Bài viết tập trung làm rõ thực trạng của Bình Phước trong giai đoạn từ 2016 đến nay và gợi mở một số giải pháp cho hoạt động này trong thời gian tới.

Từ khóa: an ninh quốc gia, bảo đảm an ninh lãnh thổ, biên giới Việt Nam - Campuchia □

1. Những yếu tố ảnh hưởng đến bảo đảm ANLT ở Bình Phước

- **Đặc điểm tự nhiên:** Bình Phước là tỉnh biên giới nằm ở khu vực Đông Nam Bộ có tổng chiều dài đường biên giới với Campuchia 260,433 km, chạy qua 3 huyện Lộc Ninh, Bù Đốp, Bù Gia Mập. Địa hình của các huyện biên giới tuy có đặc điểm chung là khu vực trung chuyển giữa đồi núi cao nguyên với đồng bằng nên về cơ bản gò núi thấp và khá bằng phẳng so với nhiều khu vực miền núi của Việt Nam, tuy cũng có nhiều đoạn là rừng rậm, địa hình hiểm trở.

- **Đặc điểm lịch sử:** quá trình Campuchia đánh đuổi đế quốc Mỹ xâm lược, đặc biệt là thời kỳ dân tộc Campuchia chìm trong nạn diệt chủng Pôn-Pốt vào cuối thập niên 1970, Bình Phước lúc bấy giờ là điểm đến đầu tiên trong hành trình cứu nước của Trung đoàn trưởng Trung đoàn đặc công - Hunsen cùng các đồng đội của mình. Dưới sự chỉ đạo trực tiếp của Tỉnh uỷ Sông Bé (nay là tỉnh Bình Dương và Bình Phước) đã hỗ trợ cho nhân dân tỉnh Kratie xây dựng lực lượng vũ trang yêu nước, giúp đào tạo cán bộ, công nhân kỹ thuật, giáo viên □ Sự giúp đỡ này đã giúp cho lực lượng vũ trang yêu nước Campuchia không ngừng trưởng thành, phát huy vai trò của mình kết hợp với các lực lượng cách mạng trong nước và quân tình nguyện Việt Nam đánh đổ chế độ diệt chủng Pôn-Pốt, cứu nhân dân Campuchia khỏi hoạ diệt chủng⁽¹⁾.

- **Mối quan hệ giữa Bình Phước với Campuchia**

Thời gian qua, dưới sự lãnh đạo của Đảng, Nhà nước, Bình Phước nói chung và 3 huyện biên giới nói riêng đã duy trì mối quan hệ tốt đẹp, phát triển ngày càng sâu rộng, ổn định với các tỉnh, huyện, xã phía nước bạn Campuchia và đạt được nhiều thành tựu trên các lĩnh vực: Hai bên thường xuyên có các chuyến thăm, gặp gỡ, giao lưu hàng năm; với các cửa khẩu Hoa Lư, Hoàng Diệu và Lộc Thịnh giúp hai bên ngày càng tăng cường trao đổi thương mại,

đầu tư. Tổng kim ngạch xuất nhập khẩu qua các cửa khẩu của tỉnh đạt 595,98 triệu USD vào năm 2022; trong đó xuất khẩu đạt 91,24 triệu USD, nhập khẩu đạt 504,74 triệu USD. Hiện trên địa bàn tỉnh chỉ có 2 dự án đầu tư tại Campuchia còn hiệu lực với tổng vốn đăng ký là 87.847.969 USD⁽²⁾.

- **Tình hình đảng phái chính trị ở Campuchia**

Tính đến thời điểm 2022 ở Campuchia có 3 đảng lớn là Đảng Nhân dân Campuchia (CPP), Đảng Mặt trận đoàn kết dân tộc vì một nước Campuchia độc lập, trung lập, hoà bình và thống nhất (FUNCINPEC) là hai đảng chính đang cầm quyền. Đảng Cứu quốc Campuchia (CNRP) là đảng đối lập chính và khoảng 58 đảng phái khác⁽³⁾. Trong đó có 46 đảng được Bộ Nội vụ Campuchia đã cho phép tham gia các hoạt động tranh cử⁽⁴⁾. Các đảng phái đối lập tại Campuchia vào mỗi dịp tranh cử hoạt động rất mạnh, họ gây nhiều áp lực cho đảng cầm quyền CPP trên hầu hết các lĩnh vực. Trong quan hệ với Việt Nam, các đảng đối lập thường xuyên tuyên truyền sai sự thật, chống phá hoạt động PGCM như: năm 2009, ông Samraisy - Chủ tịch đảng Samraisy đến tỉnh Svengrieng nhỏ 6 cọc tiêu phục vụ công tác phân định cắm mốc biên giới; năm 2015, một nghị sĩ đảng Cứu quốc Campuchia đưa người dân Campuchia đến cột mốc 203 giáp ranh giữa tỉnh Svayrieng và Long An gây rối, làm ảnh hưởng trật tự an ninh và cản trở công tác phân định cắm mốc. Họ rêu rao chính quyền Thủ tướng Hunsen sử dụng bản đồ giả trong PGCM với Việt Nam để trục lợi cá nhân⁽⁵⁾ □ Những hoạt động chống phá đó đã dẫn đến việc PGCM, bảo vệ tuyến biên giới đất liền giữa Việt Nam và Campuchia trên địa bàn tỉnh Bình Phước gặp nhiều khó khăn.

- **Sự quyết tâm của hệ thống chính trị:** là tỉnh biên giới nên Bình Phước ý thức rất rõ tầm quan trọng của công tác bảo đảm ANLT. Thời gian qua, dưới sự lãnh đạo của Đảng, Nhà nước, các cấp uỷ đảng, chính quyền và nhân

dân tỉnh Bình Phước đã quyết tâm, nỗ lực, tập trung mọi nguồn lực để hoàn thành tốt nhiệm vụ PGCM mà Đảng và Nhà nước giao phó.

2. Thực trạng công tác bảo đảm an ninh lãnh thổ ở Bình Phước

2.1. Kế hoạch và kết quả hoạt động phân giới, cắm mốc

Để có sự thống nhất trong tư tưởng, hành động; kịp thời chỉ đạo và phân công nhiệm vụ liên quan đến hoạt động PGCM, Bình Phước đã có nhiều kế hoạch được đưa ra như: Quyết định số 2108/QĐ-UBND của UBND tỉnh ngày 3/10/2014 về việc ban hành Quy chế hoạt động của Ban chỉ đạo phân giới cắm mốc đất liền Việt Nam - Campuchia tỉnh Bình Phước; Quyết định số 59/QĐ-UBND của UBND tỉnh ngày 9/1/2019 về việc kiện toàn Ban chỉ đạo phân giới cắm mốc đất liền Việt Nam - Campuchia tỉnh Bình Phước; Quyết định số 989/QĐ-UBND ngày 26/5/2022 của UBND tỉnh, về việc thành lập Ban Chỉ đạo công tác biên giới tỉnh Bình Phước. Từ các văn bản trên, công tác PGCM trên thực địa của tỉnh chính thức được khởi động từ năm 2007. Sau nhiều lần gặp gỡ 3 tỉnh tiếp giáp của Campuchia để thống nhất phương án, Bình Phước đã nhanh chóng triển khai đồng bộ, chặt chẽ, đúng quy trình công tác PGCM. Ngày 28/5/2007 Bình Phước đã chính thức xây dựng cột mốc chính đầu tiên, Mốc 69. Trong giai đoạn 2007 - 2009 đã cắm được 9 vị trí với 13 cột mốc, trong đó có 4 vị trí mốc đôi. Từ năm 2010 đến 2011, Bình Phước tiến hành gần 10 lần đàm phán, khảo sát đánh dấu thực địa cùng với phía nước bạn Campuchia. Sau nhiều nỗ lực, đến ngày 10/1/2012, Bình Phước hoàn thành việc PGCM chính với kết quả là phân giới được 260.433km đường biên; xác định, xây dựng 19 vị trí/28 mốc chính, 50 vị trí/ 81 cọc dấu. Đến ngày 30/5/2018 Bình Phước đã xác định xong 181/181 vị trí, xây dựng xong 173/173 mốc phụ, đạt 100%⁽⁶⁾. Tại vòng họp nhóm chuyên gia lần thứ 32 ở thủ đô PhnomPenh ngày 18/1/2019, Bình Phước và Campuchia đã nghiệm thu hết những hồ sơ còn tồn đọng, cơ bản hoàn thành PGCM.

2.2. Kế hoạch và kết quả hoạt động tôn tạo, tăng dày cột mốc biên giới

Trước thời điểm triển khai PGCM, Bình Phước quản lý đường biên giới theo hiện trạng lịch sử để lại trên tinh thần Thông cáo báo chí năm 1995. Vì thế, hệ thống cột mốc thời điểm đó gồm có 4 mốc chính và 10 mốc phụ.

Để hoạt động tôn tạo, tăng dày cột mốc thuận lợi, Bình Phước cũng ban hành nhiều văn bản liên quan công tác này: Kế hoạch số 15/KH-BCĐ PGCM ngày 6/4/2019, Kế hoạch số 11/KH-BCĐ PGCM ngày 9/6/2020; Công văn số 17/BCĐ ngày 18/8/2020 của Ban Chỉ đạo PGCM tỉnh về việc xin chủ trương xử lý một số cột mốc có nguy cơ sạt lở cao, ngập lụt trên tuyến biên giới; Kế hoạch số 17/KH-BCĐ PGCM ngày 7/7/2021 của Ban chỉ đạo phân giới cắm mốc tỉnh Bình Phước; Công văn số 2782/UBND-NC ngày

29/9/2022 của UBND tỉnh về việc chấp thuận chủ trương xử lý mốc 60/13(3) đang bị sạt lở, Bình Phước đã hoàn thành việc tôn tạo, tăng dày cột mốc với kết quả: hơn 130 mốc chính, mốc phụ, cọc dấu đã được bảo vệ, khôi phục và sửa chữa theo đúng thỏa thuận mà hai bên đã trao đổi, ký kết⁽⁷⁾. Riêng năm 2022, Tỉnh đã phối hợp với Đoàn công tác liên ngành của Bộ Ngoại giao, Bộ Tài nguyên và Môi trường, Bộ Nông nghiệp và Phát triển Nông thôn tiến hành khảo sát đối với các vị trí cột mốc có nguy cơ sạt lở cao, từ đó đã xây dựng phương án sửa chữa khắc phục và báo cáo Ủy ban Biên giới Quốc gia, Bộ Ngoại giao. Kết quả khảo sát đã xác định và tiến hành sửa 5 mốc có nguy cơ sạt lở⁽⁸⁾.

2.3. Kế hoạch và kết quả hoạt động khác liên quan đến ANLT

Những năm qua, Bình Phước đã tăng cường phối hợp với các lực lượng chức năng của Campuchia trong tuần tra, kiểm soát bảo vệ nguyên trạng cột mốc, ngăn chặn kịp thời các trường hợp xuất nhập cảnh trái phép, không để xảy ra hiện tượng xâm lấn biên giới; thường xuyên tuyên truyền duy trì chế độ giao ban định kỳ với các tỉnh giáp biên Campuchia theo tinh thần: ở cấp tỉnh giao ban theo tháng có sự tham gia của các xã giáp biên để giải quyết kịp thời những phát sinh; thường xuyên thông tin cho nhau về tình hình có liên quan, bảo vệ cột mốc, thực hiện tốt công tác phòng chống các loại tội phạm như: ma túy, buôn bán phụ nữ, trẻ em, buôn lậu qua biên giới... Từ 2018 đến nay, tỉnh tổ chức hội đàm định kỳ, đột xuất với các lực lượng bảo vệ biên giới với các tỉnh CPC đối diện: Cấp tỉnh, hội đàm định kỳ 20 lần/240 lượt cán bộ tham gia; quan hệ đột xuất: 12 lần/210 lượt cán bộ tham gia. Cấp đồn, hội đàm theo định kỳ: 210 lần/1000 lượt cán bộ tham gia; quan hệ đột xuất: 117 lần với 2.196 lượt cán bộ tham gia; phối hợp tuần tra song phương với các đơn vị bảo vệ biên giới CPC đối diện được 125 lần với 608 lượt cán bộ chiến sĩ tham gia⁽⁹⁾.

- *Kế hoạch và kết quả xây dựng đường tuần tra, cụm công trình biên giới.* Được sự quan tâm, chỉ đạo trực tiếp từ Quân khu 7, Bình Phước tổ chức xây dựng các tuyến đường tuần tra biên giới. Tính đến năm 2022, Tỉnh đã xây dựng và đưa vào sử dụng 200,5 km đường tuần tra biên giới, xây dựng được 11 chốt dân quân thường trực...; phối hợp với Bộ đội Biên phòng tuần tra, bảo vệ vững chắc chủ quyền biên cương của Tổ quốc⁽¹⁰⁾.

- *Kế hoạch và kết quả xây dựng cụm dân cư biên giới liên kết đồn biên phòng khu vực biên giới.* Sau một thời gian nỗ lực đến hết năm 2021 Tỉnh đã xây dựng được 100 căn, trong đó có 9 điểm dân cư liên kết chốt dân quân biên giới, 85 căn và 3 điểm dân cư liên kết Đồn trạm biên phòng. Năm 2022, xây dựng được 50 căn, 1 nhà văn hoá, trong đó có 3 điểm dân cư liên kết Đồn trạm biên phòng, 3 điểm dân cư liên kết chốt dân quân biên giới⁽¹¹⁾.

2.4. Một số hạn chế

Thứ nhất, Bình Phước tuy đã hoàn thành cơ bản việc PGCM nhưng vẫn còn 2 đoạn chưa thể giải quyết dứt điểm. Đoạn biên giới từ mốc phụ 75/7 đến 75/9 chưa ký được biên bản mô tả (đoạn này liên quan khu vực mốc 75/8 (X16) phía Campuchia có ý định hoán đổi vì đây là điểm Thủ tướng Hunsen đặt chân sang Việt Nam tìm đường cứu nước). Đoạn mốc phụ 77/2 đến 77/3 là đoạn còn tồn đọng do có sự khác biệt giữa bản đồ và thực địa. Phía Việt Nam có đầy đủ cơ sở pháp lý nhưng phía Campuchia yêu cầu khảo sát lại⁽¹²⁾.

Thứ hai, hoạt động tôn tạo, tăng dày cột mốc biên giới dù đạt được những kết quả khả quan nhưng công tác này vẫn chưa thể diễn ra theo đúng kế hoạch, kết quả chưa cao. Nguyên nhân một phần do hệ thống mốc cũ đều là những mốc cắm từ thời Pháp thuộc, tình trạng hư hỏng nặng, khó tìm kiếm; hệ thống mốc mới có những mốc nằm trên địa hình phức tạp, kết hợp với thời tiết khắc nghiệt nên việc vận chuyển nguyên vật liệu để tôn tạo, bảo vệ mốc giới cũng còn nhiều khó khăn, bất cập.

Thứ ba, điều kiện kinh tế - xã hội của khu vực biên giới còn nhiều khó khăn, có đông đảo đồng bào DTTS sinh sống nên việc huy động nguồn lực cho hoạt động bảo đảm ANLT cũng còn nhiều trở lực.

3. Một số giải pháp cho hoạt động bảo đảm ANLT của Bình Phước

Một là, tiếp tục thực hiện đầy đủ, nghiêm túc các văn bản, thoả thuận giữa Việt Nam và Campuchia về công tác PGCM, bảo vệ an ninh khu vực biên giới. Đây được xem là giải pháp quan trọng hàng đầu bởi một mặt thể hiện tinh thần, trách nhiệm của Việt Nam trước những văn bản pháp lý đã ký kết, tôn trọng luật pháp quốc tế, đồng thời thể hiện sự tôn trọng và thiện chí trong quan hệ với nước bạn Campuchia. Ngoài thực hiện đầy đủ theo các văn bản, hiệp định đã ký giữa hai nước thì Bình Phước cần tích cực, chủ động thực hiện đầy đủ những cam kết với các tỉnh giáp biên bên Campuchia trên các lĩnh vực trong đó có các thoả thuận hợp tác về tuần tra, bảo vệ đường biên, mốc giới□

Hai là, làm tốt hơn công tác dự báo, kịp thời báo cáo những sự cố phát sinh để có hướng giải quyết kịp thời. Do tình hình an ninh chính trị bên phía Campuchia tiềm ẩn nhiều yếu tố bất ổn, khó lường, kết hợp với các thủ đoạn chống phá, chia rẽ mối quan hệ Việt Nam - Campuchia của các đảng đối lập, những phần tử chống đối ngày càng tinh vi hơn nên công tác dự báo tình hình và nắm tình hình là công việc hết sức cần thiết.

Ba là, cần tăng cường hơn nữa công tác tuyên truyền, vận động, và phối hợp tuyên truyền, vận động giữa các chủ thể trong bảo vệ ANLT. Khu vực biên giới của Tỉnh, ngoài điều kiện kinh tế khó khăn, cơ sở hạ tầng thiếu thốn thì còn có đông đảo đồng bào DTTS sinh sống với trình độ dân trí chưa cao nên ý thức, trách nhiệm trong hoạt động gìn giữ,

bảo vệ ANLT sẽ hạn chế. Muốn khắc phục được vấn đề này, đòi hỏi công tác tuyên truyền, vận động phải diễn ra thường xuyên, có nhiều đổi mới, phù hợp với trình độ, văn hoá của người dân. Đồng thời, giữa các cơ quan, đoàn thể các cấp, LLVT cần có sự kết hợp tốt hơn trong công tác tuyên truyền, vận động quần chúng nhân dân tham gia bảo vệ an ninh Tổ quốc.

Bốn là, đẩy mạnh hơn hoạt động xây dựng các cụm công trình biên giới, cụm dân cư liên kế chốt dân quân, đồn biên phòng. Nhằm hiện thực hoá chủ trương của Đảng về nền quốc phòng toàn dân, thế trận an ninh nhân dân, việc triển khai các công trình biên giới, cụm dân cư liên kế đồn biên phòng là hoạt động rất cần thiết vì qua đó sẽ giúp cho nhân dân yên tâm sinh sống, làm việc tại khu vực biên giới và lực lượng chức năng có được sự hỗ trợ kịp thời của nhân dân khi cần./.

(1) Trần Xuân Hiệp (chủ biên) (2018), *Quan hệ Việt Nam - Campuchia từ sau Chiến tranh Lạnh đến nay*, Nxb. Thông tin và Truyền thông, tr.349.

(2), (8) UBND tỉnh Bình Phước, Báo cáo số 273 /BC- UBND Về việc Báo cáo kết quả hoạt động đối ngoại năm 2022 và phương hướng nhiệm vụ năm 2023.

(3)https://vi.wikipedia.org/wiki/Ch%C3%ADnh_trị_Campuchia#:~:text=Các%20đang%20ch%C3%ADnh%20trị%3A%20Hiện,khoảng%2058%20đang%20phái%20khác.

(4) Văn Đỗ, Tâm Hiếu, *Campuchia cho phép một đảng mới được thành lập trước thêm bầu cử*, VOV điện tử, ngày 23/6/2021. <https://vov.vn/the-gioi/campuchia-cho-phep-mot-dang-moi-duoc-thanh-lap-truoc-them-bau-cu-868240.vov>

(5) Đỗ Thị Thanh Bình, Bùi Nam Khánh (2018), *Một số giải pháp tăng cường hợp tác đảm bảo an ninh biên giới đất liền Việt Nam - Campuchia*, Tạp chí nghiên cứu Đông Nam Á, số 7, tr. 23- 29.

(6), (7) Ban Chỉ đạo PGCM tỉnh Bình Phước, Báo cáo số 34/BCĐ ngày 20/8/2019 Về việc báo cáo tình hình kết quả thực hiện phân giới cắm mốc biên giới Việt Nam - Campuchia trên địa bàn tỉnh Bình Phước từ năm 2006 đến nay.

(9) Bộ chỉ huy BDBP tỉnh Bình Phước, Báo cáo số 2019/BC-BCH về Kết quả công tác đối ngoại quốc phòng, đối ngoại biên phòng, ngày 13/10/2021.

(10) Thanh Liêm, *Xây dựng điểm dân cư liên kế - kế sách bảo vệ biên giới hoà bình ổn định*, Báo Dân tộc điện tử ngày 17/4/2023. <https://baodantoc.vn/xay-dung-diem-dan-cu-lien-ke-ke-sach-bao-ve-bien-gioi-hoa-binh-on-dinh-1681444292728.htm>

(11) UBND tỉnh Bình Phước, Báo cáo số 106/BC-UBND, ngày 15/4/2020 Về sơ kết 5 năm thực hiện Chỉ thị số 01/CT-TTg của Thủ tướng Chính phủ về tổ chức phong trào toàn dân tham gia bảo vệ chủ quyền lãnh thổ, an ninh biên giới quốc gia trong tình hình mới 2015 - 2020.

(12) Ban Chỉ đạo PGCM tỉnh Bình Phước, Báo cáo số 34/BCĐ ngày 20/8/2019 Về việc báo cáo tình hình kết quả thực hiện phân giới cắm mốc biên giới Việt Nam - Campuchia trên địa bàn tỉnh Bình Phước từ năm 2006 đến nay.